

prof. dr hab. Mariusz Włodarczyk
Wydział Sztuk Projektowych
Akademia Sztuk Pięknych
im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi
ul. Wojska Polskiego 121, 91-726 Łódź
wl.mariusz@gmail.com
m.wlodarczyk@asp.lodz.pl

Przyrównica 11.01.2023

RECENZJA

dorobku artystycznego oraz rozprawy doktorskiej Pana mgr. inż. arch. Jorge Ivana Juareza Bolaños pt. *Krajobrazy sensoryczne | Zmysły, Doświadczenia i Ekologie Umysłu*, przygotowanej pod opieką promotorską Pani dr hab. Dominiki Sobolewskiej, sporządzona w związku z postępowaniem doktorskim w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuk plastycznych i konserwacji dzieł sztuki, wszczętym przez Radę Dyscypliny Artystycznej Akademii Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu.

Zleceniodawca recenzji

Akademia Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu
- pismo z dnia 23 listopada 2022 roku z prośbą o wykonanie recenzji w postępowaniu doktorskim mgr. Jorge Ivana Juareza Bolaños, doktoranta Szkoły Doktorskiej Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu.

Podstawy recenzji

Dokumentacja złożona przez Doktoranta w wersji papierowej i elektronicznej

1. Opinia Pani dr hab. Dominiki Sobolewskiej, promotora w przewodzie doktorskim mgr. Ivana Juareza
2. Supervisor's opinion
3. Rozprawa doktorska pt. *Krajobrazy sensoryczne | Zmysły, Doświadczenia i Ekologie Umysłu*
4. Description of didactic, organizational and dissemination activities in the field of art | 2019-2022 | Iwan Juarez
5. List of achievements | 2019-2022 | Iwan Juarez
6. Portfolio (link do x-studio, strony internetowej Doktoranta)

7. Dokumentacja danych o Doktorancie (CV, Kwestionariusz osobowy, Wniosek o przeprowadzenie postępowania o nadanie stopnia doktora, kserokopia dyplomu ukończenia studiów)
8. Nośnik elektroniczny z pełną zawartością dokumentacji

Podstawowe informacje o Doktorancie

Pan Ivan Juarez Bolaños urodził się w 1972 roku w Meksyku. Doktorant posiada gruntowne wykształcenie, tytuł licencjata uzyskał na Wydziale Habitat Autonomicznego Uniwersytetu San Luis Potosí w Meksyku, dyplom z wyróżnieniem magistra architektury krajobrazu otrzymał na Uniwersytecie Corvina w Budapeszcie, na Wydziale Architektury Krajobrazu i Urbanistyki w roku 2016, ponadto wyróżniony został prestiżową nagrodą Outstanding MLA Student Award przyznawaną przez Europejską Radę Szkół Architektury Krajobrazu (ECLAS). Studiował również teorię i historię architektury oraz odbył studia podyplomowe o specjalności architektura krajobrazu w Wyższej Szkole Technicznej Architektury w Barcelonie (ETSAB) będącej częścią Politechniki Katalońskiej (UPC). W 2019 roku rozpoczął studia doktoranckie w Szkole Doktorskiej przy Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu pod opieką promotorską dr hab. Dominiki Sobolewskiej.

Pan Ivan Juarez jest uznanym twórcą realizującym interdyscyplinarne projekty z zakresu architektury krajobrazu, designu i sztuki, jego dokonania prezentowane na prestiżowych festiwalach są doceniane i nagradzane. Z twórczością projektową i artystyczną łączy dydaktykę, działalność naukową i organizacyjną, wykazuje szczególne zaangażowanie i aktywność na tym polu, o czym świadczy między innymi jego praca ze studentami oraz badania prowadzone w trakcie studiów doktoranckich we wrocławskiej uczelni.

Ocena dorobku twórczego

Rozprawa doktorska i materiały dokumentujące działalność Pana Ivana Juareza, głównie *Wykaz osiągnięć z lat 2019-2022 (obejmujący wystawy, publikacje, nagrody i wyróżnienia, udział w konferencjach, sympozjach, seminariach, warsztatach, a także rezydencje artystyczne i członkostwo w jury konkursów architektonicznych) oraz Opis działalności dydaktycznej, organizacyjnej i upowszechniającej w dziedzinie sztuki | 2019-2022 |* świadczą

o jego dojrzałości jako twórcy, badacza i pedagoga, a także o niezwyklej aktywności zawodowej. Dorobek Pana Ivana Juareza jest imponujący, składają się na niego realizacje z zakresu architektury krajobrazu, architektury i sztuki oraz wystawiennictwa. Artysta pracował w wielu krajach prawie na wszystkich kontynentach, sytuował swoje projekty w odmiennych przestrzeniach, środowiskach i niezmiennie integrował je z naturalnym krajobrazem. We wskazanym przez Doktoranta portfolio znajduje się wiele interesujących, często interdyscyplinarnych prac, obrazujących sposób rozumienia dyscypliny, którą się zajmuje. Jak sam pisze: „Od początku nie myślałem o architekturze tylko jako o specjalizacji, ale jako o szerszej wizji rozumienia (...) otaczającego nas środowiska, w którym każdy projekt może się wzbogacić poprzez różnorodne poglądy i dyscypliny. Prace powstające w mojej pracowni nie zaczynają się tylko od architektury, ale karmią się różnymi źródłami: kino, muzyka, taniec, malarstwo czy literatura w wielu przypadkach wyznaczają kierunki dla moich przestrzeni.” Głównym obszarem zainteresowania Doktoranta są zagadnienia związane ze współistnieniem środowiska stworzonego przez człowieka i naturalnego. W pracy doktorskiej, w działaniach twórczych i opracowaniach teoretycznych często bada i analizuje wpływ interwencji artystycznych i projektowych na doświadczanie krajobrazu. Do najciekawszych tego rodzaju interwencji krajobrazowych należy *Sensory Landscapes*, projekt z 2019 roku urzeczywistniający dominującą w działaniach Doktoranta ideę krajobrazu sensorycznego, rozumianego jako doświadczanie otaczającego środowiska za pośrednictwem zmysłów. *Sensory Landscapes* powstał w przestrzeni wystawienniczej *Farm Cultural Park* zlokalizowanej w mieście Favara na Sycylii. Artysta stworzył w niej bogatą kolekcję roślin, zgromadził i w interesujący sposób wyeksponował różne gatunki występujące w unikalnym ekosystemie wyspy ukształtowanym pod wpływem subtropikalnego klimatu śródziemnomorskiego. Inspiracją dla instalacji była kultura uprawy roślin w pojemnikach umieszczanych w przestrzeniach miejskich i domowych. Wykreowany, interaktywny ogród oddziałuje na zmysły odbiorców, przywołując krajobrazy odbierane przez wzrok, zapach, smak, dotyk, w sugestywny sposób przybliża świat natury, identyfikuje i integruje różne środowiska. Projekt *Sensory Landscapes* brał udział w *The Biennale of the Mediterranean Garden*.

Interesującym projektem jest również *Miasto owadów*, interwencja krajobrazowa z 2020 roku zrealizowana w Linz, w niejednoznacznie określonej przestrzeni miejskiej, pomiędzy strefą zabudowaną i przemysłową, a środowiskiem naturalnym. Autor umieścił w niej szereg drewnianych obiektów o zróżnicowanych formach geometrycznych będących mieszkaniami dla wielu gatunków owadów zapylających. Projekt będący artystyczną, zharmonizowaną z miejscem, ingerencją w krajobraz miał w swoich założeniach generować nowe sposoby współistnienia środowiska społecznego i naturalnego, poszerzać świadomość ekologiczną, rozbudzać wrażliwość, kształtować postawy empatyczne wobec świata przyrody, roślin i zwierząt. Praca *Miasto owadów* spotkała się z zainteresowaniem, była prezentowana na wystawach, między innymi na Międzynarodowym Biennale Krajobrazu w Barcelonie, opisywana w różnych formach publikacji, wyróżniona nagrodą *Most Anticipated Hybrid Public Space Design Project*, przyznawaną przez brytyjskie czasopismo BUILD Magazin.

Wysoko oceniam dorobek artystyczny i projektowy Pana Juareza, potwierdzeniem jego wartości jest zainteresowanie, z jakim spotykają się prace zrealizowane przez Doktoranta, prezentowane na prestiżowych międzynarodowych festiwalach oraz imprezach artystycznych, między innymi na Biennale architektury w Wenecji, Biennale del Giardino Mediterraneo na Sycylii, na Międzynarodowym Biennale Architektury Krajobrazu w Barcelonie czy wystawie online Geumgang Nature Art Biennale w Gongju (Korea Płd.). Ponadto w czasie studiów doktoranckich brał udział w ośmiu wystawach krajowych, niektóre współorganizował, był także autorem ich koncepcji. Osiągnięcia Pana Juareza są zauważane i doceniane, jest on laureatem wielu międzynarodowych konkursów w dziedzinie architektury, architektury krajobrazu, sztuki i projektowania, tylko w okresie studiów doktoranckich zdobył nagrody i wyróżnienia we Włoszech, w Hiszpanii, Wielkiej Brytanii, Stanach Zjednoczonych, Norwegii, Serbii i Polsce.

Ocena osiągnięć dydaktycznych, naukowych i organizacyjnych

Wiedzę i doświadczenie wyniesione z działalności twórczej w zakresie architektury krajobrazu, sztuki i designu, praktykę badawczą, rozumienie wieloaspektowości działań projektowych, świadomość celów ideowych i artystycznych przy jednoczesnej otwartości na nowe możliwości Doktorant

wykorzystuje z powodzeniem w pracy dydaktycznej i naukowej. Podczas studiów doktoranckich w Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu był członkiem interdyscyplinarnego zespołu badawczego Pracowni - *Laboratorium Projektowania Przestrzeni i Obiektów Interaktywnych* istniejącej przy Katedrze Architektury Wnętrz na Wydziale Architektury Wnętrz, Wzornictwa i Scenografii. Prowadził działalność dydaktyczną w formie konsultacji, wykładów i warsztatów, a także uczestniczył w opracowaniu scenariuszy zajęć ze studentami. Bardzo pozytywnie ocenia pracę Pana Juareza prowadząca Pracownię, a także promotorka w jego przewodzie doktorskim, Pani dr hab. Dominika Sobolewska: *Ogromnie doceniam jego wkład w nauczanie, który jest inspiracją nie tylko dla uczniów, ale także dla mnie i innych nauczycieli. Jego aktywność na tym polu pozytywnie wpłynęła na projekty studenckie. Zarówno wiedza i umiejętności Ivana, jak i żywe zainteresowanie wieloma aspektami projektowania, sztuki i architektury odcisnęły swoje piętno na programie nauczania.*

Równolegle z pracą dydaktyczną Doktorant rozwijał działalność naukową brał udział jako prelegent w konferencjach i sympozjach międzynarodowych, między innymi w Meksyku, Chinach, Mołdawii oraz w krajowych organizowanych przez Akademię Sztuk Pięknych we Wrocławiu i Krakowie. Uczestniczył w projektach badawczych, współtworzył *The Milpa Collaboratory* projekt inspirowany koncepcją rolnictwa La Milpa, brał udział w międzynarodowym projekcie *Eko-Sensorycznego Muzeum Warzyw* opracowanym w ramach współpracy zespołów akademickich z ASP we Wrocławiu i University of Celaya w Meksyku.

Do osiągnięć Pana Juareza, zrealizowanych w krótkim czasie, w przeciągu czterech lat, należą również liczne publikacje świadczące o rozległości jego zainteresowań, o szerokim spektrum zagadnień, którymi się zajmuje, o niezwyklej aktywności jako twórcy i teoretyka. Wśród publikacji są teksty, które znalazły się w opracowaniach książkowych, należy do nich monografia *Znamiona empatii we współczesnym projektowaniu* prezentująca efekty pracy Pracowni Projektowania Przestrzeni Interaktywnej na Wydziale Architektury Wnętrz Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu. W dołączonej do rozprawy doktorskiej *Liście osiągnięć* Autor podaje ponad dziesięć tekstów opublikowanych w czasopiśmie drukowanych i cyfrowych wydawanych w wielu krajach europejskich, także w Meksyku, Peru, Kanadzie, ponad

dwadzieścia tekstów opublikowanych na platformach internetowych, połowa dotyczy projektów Ogród sensoryczny i Miasto owadów.

Pracę dydaktyczną i naukową Doktorant łączył z zaangażowaniem w działania organizacyjne, do osiągnięć w tym zakresie należy aktywny udział w opracowaniu szeregu wystaw prezentujących projekty zrealizowane przez studentów, a także dydaktyków w pracowni Laboratorium Projektowania Przestrzeni i Obiektów Interaktywnych. Wystawa *Empathic Design czyli technologiczna troska o lepsze jutro* prezentowana była w Galerii na Czystej i w Galerii Neon ASP we Wrocławiu oraz Akademickim Centrum Designu w Łodzi. Niewątpliwą zasługą Pana Juareza było również jego zaangażowanie w działania będące formą pomocy dla Ukrainy, w organizację warsztatów prowadzonych przez studentów pracowni Laboratorium dla dzieci, które znalazły się w Polsce na skutek rosyjskiej agresji, a także w akcję tkania siatek maskujących realizowaną we współpracy z Pracownią Kreatywnego Projektowania Ubioru i wolontariuszy z Wrocławia i okolic.

Ocena rozprawy doktorskiej

Praca doktorska Pana Ivana Juareza Bolañoso pt *Krajobrazy Sensoryczne. Zmysły, Doświadczenia i Ekologia Umysłu* to trzystustronicowe opracowanie bogato ilustrowane w pełni odpowiadające podjętemu tematowi. Autor holistycznie ujmuje zagadnienie krajobrazu sensorycznego, w sposób wyczerpujący bada je i analizuje, rozpatruje w różnych kontekstach szeroko omawianych w kolejnych częściach dysertacji. Praca jest obszerna, złożona z siedmiu rozdziałów zawierających wiele bardzo różnorodnych zagadnień, jej kompozycja, jak wynika z wypowiedzi Autora, była świadomym zamysłem. W zakończeniu pisze: *praca doktorska postawiła szereg pytań, które przyczyniają się do ponownego przemyślenia zakresu naszej dyscypliny, otwierając nowe scenariusze i sposoby wyobrażania sobie naszych środowisk, w których mogą współistnieć aspekty humanistyczne i biologiczne (...) praca dostarczyła strukturę, jako żywe laboratorium, do zbadania, wyobrażenia i rozpowszechnienia serii pomysłów, obaw i eksperymentów (...).* We wstępnej części Pan Juarez przedstawia założenia podjętych i przeprowadzonych badań będących przedmiotem opracowania zawartego w rozprawie doktorskiej. Celem głównym było poszerzenie wrażliwości na środowisko, w którym żyjemy, pogłębienie świadomości krajobrazu poprzez

jego polisensoryczne doświadczenie. Swoimi badaniami, analizami i projektami, łączącymi różne dyscypliny, zrealizowanymi w różnych obszarach geograficznych, przy pomocy różnych mediów Doktorant stara się przybliżyć obraz środowiska naturalnego i społecznego, pokazać go nie tylko z antropocentrycznego, ale też z biocenotycznego punktu widzenia. Jak sam deklaruje: *poszukuje relacji pomiędzy ekologicznym sposobem myślenia a wrażliwym poznaniem w stosunku do praktyki artystycznej, oraz na tym, jak to połączenie może być środkiem do nawiązania sensytywnych dialogów z naszymi krajobrazami*. Prezentuje w pracy bardzo szerokie spektrum działania obejmujące metody zbierania danych, mapowania, wywiady, a także interwencje, eksperymenty i wiele innych.

Dysertację rozpoczyna rozdział *Krajobraz jako osobista podróż. Źródła inspiracji i wpływy*, w którym Autor przedstawił swoje własne, prywatne, bardzo różne i bardzo ciekawe formy doświadczenia krajobrazu, na które wpływ miały takie czynniki jak rodzina, miejsce urodzenia, fascynacje literackie, sztuka, architektura i widziane krajobrazy z różnych stron świata, wśród których znalazły się niezwykle piękne ogrody japońskie. Każdy z elementów tej układanki został bogato zilustrowany, opisany i poddany subiektywnej ocenie, wiele mówi o Autorze, pokazuje wrażliwego a zarazem wnikliwego obserwatora, nieustrzonego badacza, który stawia ważne pytania, poszukuje odpowiedzi, pozostawiając odbiorcom miejsce na własne refleksje. Artysta zakłada, że działania artystyczne czy projektowe są ściśle związane z miejscem, w którym powstają. W przypadku procesu badawczego realizowanego w ramach przewodu doktorskiego jest nim Wrocław i jego okolice. W rozdziale *Kontekst miejsca* opisuje i charakteryzuje jego naturalny i kulturowy krajobraz, szeroko rozbudowuje kontekst geograficzny, przy czym skupia się na krajobrazie wodnym, którego osią jest rzeka z jej różnorodnością biologiczną, roślinną i zwierzęcą. Obraz ten poszerza o zielone przestrzenie miasta, jego architekturę, a także kulturę i życie artystyczne. Bogaty materiał zgromadzony i przedstawiony w tej części rozprawy stanowi solidny grunt do dalszych działań badawczych i projektowych Doktoranta.

Następny rozdział *Myślące Krajobrazy Myślące zmysły* jest przeglądem literatury związanej z tematem pracy, dotyczy przede wszystkim terminologii definiującej pojęcie krajobrazu, ujmującej jego rozumienie w różnych

kontekstach, między innymi naukowym, kulturowym, historycznym czy geograficznym i stanowi teoretyczne podstawy do późniejszych rozważań. Na podstawie przywołanych definicji oraz koncepcji różnych autorów i artystów Doktorant dowodzi, jak skomplikowane i niejednoznaczne jest pojęcie krajobrazu. W dalszej części przedmiotem analizy są zagadnienia związane z pojęciem ludzkich zmysłów, poczynając od Arystotelesowskiej teorii pięciu zmysłów człowieka i ich gradacji po współczesne koncepcje poszerzające klasyfikację ilościową rodzajów zmysłowych wrażliwości do ponad 80. Autor odwołuje się do fenomenologicznego nurtu w badaniach nad krajobrazem, zgodnie z którym jest on doświadczeniem wielozmysłowym, a następnie w oparciu o szeroki kontekst teoretyczny, kulturowy, artystyczny i ekologiczny omawia pojęcia krajobrazu dźwiękowego, zapachowego, haptycznego, wizualnego i smakowego. Opracowanie jest staranne i wartościowe, oparte na adekwatnej i aktualnej literaturze przedmiotu, ponadto prezentuje działania artystyczne, które wzbogacają materiał teoretyczny. Ciekawym przykładem ilustrującym zagadnienie krajobrazu dźwiękowego jest wywiad z Thomasem Tajo, niewidomym badaczem i trenerem echolokacji jako percepcji słuchowej i orientacji przestrzennej. W następnej części zatytułowanej *Przybliżenie kontekstu i obawy związane z krajobrazem w procesie projektowania artystycznego* Autor omawia zagadnienia będące elementami składowymi realizowanego procesu badawczego, odnoszące się do twórczości artystycznej, w której istotne jest wnikliwe odczuwanie i rozumienie krajobrazu. Ten swoisty algorytm działania oraz szerokie spektrum analizowanych tematów i pogłębiona refleksja świadczą o dojrzałości Doktoranta jako badacza i twórcy.

Rozdział **In-situ Eksploracje** zawiera opis szeregu projektów twórczych i badawczych zrealizowanych na terenie Dolnego Śląska i Wrocławia, które, jak twierdzi Autor, pomyślane zostały i przeprowadzone jako: *żywe laboratorium, oparte na podejściu czasowo-przestrzennym, wzdłuż tej trasy powstaje dzieło w formie archipelagu działań, prac i interwencji*. Wszystkie prezentowane prace pozostają w zgodzie z ideą krajobrazów sensorycznych, oddziałujących na zmysły za pośrednictwem bodźców wizualnych, dźwiękowych, zapachowych, haptycznych i smakowych.

W realizacji krajobrazów wizualnych motywem przewodnim była zmienność wynikająca z upływu czasu, zobrazowana szeregiem fotograficznych

i rysunkowych ilustracji. Temporalny porządek pór roku, proces pączkowania, kwitnienia, owocowania, uśpiania czy zamierania przedstawiony został w kilku cyklach prac o ciekawej, nierzadko intrygującej kompozycji i kolorystyce, w których istotną rolę odgrywa światło, jego barwa zależna od czasu i związanych z nim procesów zachodzących w naturze. Uwagę zwracają prace z cyklu jesiennego obrazujące proces umierania, który choć jest nieuchronny, poprzez barwne kompozycje staje się początkiem czegoś nowego, doznanie to wzmacnia piękne ciało modelki zestawione z więdnącymi, ale kolorowymi liśćmi i nasuwa refleksje na temat ciągłej przemiany.

Krajobrazy dźwiękowe również stanowią szereg badań i dokonań projektowo – artystycznych zrealizowanych samodzielnie przez Doktoranta lub we współpracy z innymi twórcami, jak np. wykonany z Kingą Bartniak i Diego Valladaresem projekt mapowania środowiska wodnego potoku i wodospadów Szklarki. Do najciekawszych zaliczyłbym koncepcyjny projekt ścieżki wzdłuż rzeki Oławy z szeregiem pawilonów do słuchania i kontemplowania krajobrazu wodnego oraz kompozycję skrzypcową opartą na miejskim pejzażu dźwiękowym, projekt artystyczny stworzony wspólnie z Martą Klubą.

Interesującą realizacją twórczą związaną z krajobrazem zapachowym jest projekt urządzenia węchowego. Jest to minimalistyczny szklany obiekt, wykonany techniką ręcznego wydmuchu, który w połączeniu z organicznymi częściami roślin pochodzącymi z obszarów leśnych, jest zdolny do uruchamiania wyobraźni, przywołania z pamięci krajobrazów wizualnych, z którymi ludzki mózg łączy zapach. To niepozornie wyglądające urządzenie jest w mojej ocenie jedną z ciekawszych propozycji projektowych realizujących założenia krajobrazów sensorycznych.

Prace związane z krajobrazem haptycznym zaprezentowane przez Autora, będące wynikiem działań twórczych i przeprowadzonych eksperymentów mają ciekawe i różnorodne formy, począwszy od fotografii, rysunków strukturalnych kory drzew, poprzez krótkie filmy wideo dokumentujące doświadczenia dotykowe, pokazujące ludzkie ciało w relacji z naturą, a także efemeryczne rzeźby śnieżne, kompozycje z odcisków ciała ludzi i zwierząt na śniegu, po intrygującą rzeźbę szklaną, która łączy się z ciałem.

Ostatni z krajobrazów sensorycznych, pejzaż smakowy został opracowany przez Doktoranta w bardzo szerokim zakresie, obejmuje on udokumentowane

fotograficznie badania terenowe, takie jak mapowanie krajobrazów rolniczych, zbieranie plonów z upraw, zmieniające się wraz z porami roku produkty żywnościowe, krajobrazy gastronomiczne. Uzupełnieniem jest omówienie projektu Milpa Collaboratory, prezentacja idei, programu, działań badawczych, artystycznych i edukacyjnych.

Szeroko zarysowane, bogate, niezwykle ciekawe przedstawienie krajobrazów sensorycznych Dolnego Śląska zasługuje na wysoką ocenę. Choć we Wrocławiu i okolicach byłem wielokrotnie, mam wrażenie, że moje doświadczenie tego miejsca było znikome, dopiero po zapoznaniu się z opracowaniem Pana Juareza (a zajęło mi to dużo czasu) mogę powiedzieć, że je poznałem. Wartością pracy jest jej wielowątkowość i nielinearność, co początkowo dezorientuje i utrudnia lekturę, dopiero poznanie całości pozwala docenić zamysł Autora, zobaczyć rozległość tematu i szczegółowość opisu, konkretną wiedzę i wolną przestrzeń na własne odczucie i refleksje. Jak chce tego Autor, ma ona charakter laboratorium, do którego możemy wejść, rozwijać i praktykować interesujące nas zagadnienia. Opis działań badawczych i artystyczno – projektowych na terenie Dolnego Śląska i Wrocławia uzupełnia rozdział *Poszerzone obszary geograficzne. Prace artystyczne in-situ*, który przedstawia realizacje Pana Juareza z okresu studiów doktoranckich we wrocławskiej ASP, omówione i ocenione przeze mnie w części dotyczącej dorobku.

Podsumowując ocenę dysertacji doktorskiej Pana Ivana Juareza mogę z pełnym przekonaniem stwierdzić, że stanowi ona interesujące i wartościowe opracowanie podjętego tematu, zarówno pod względem merytorycznym, jak i formalnym. Praca świadczy o rozległej wiedzy, bardzo dobrej znajomości literatury przedmiotu, o umiejętności kreowania ważnych problemów badawczych i wieloaspektowej analizy. Prezentowane w rozprawie projekty i dokonania artystyczne są interesujące i wartościowe, mówią nie tylko o możliwościach twórczych Doktoranta, ale także o jego zaangażowaniu w działania związane z kształtowaniem czy doświadczaniem krajobrazu, zdolności do pogłębionej refleksji, o wrażliwości i poglądach bliskich nieantropocentrycznemu humanizmowi. Interesująca jest formalna strona dysertacji, niezwykle bogaty materiał ilustracyjny, czytelne opracowanie graficzne, a przede wszystkim różnorodność form wypowiedzi, liczne cytaty, wywiady, a także poprawnie zredagowane przypisy i bibliografia.

Konkluzja

Pan Ivan Juarez jest twórcą dojrzałym o ugruntowanych poglądach na temat dziedziny, którą się zajmuje, świadomy celów i znaczenia swojej działalności projektowej, jednocześnie artystą i dydaktykiem poszukującym, otwartym na nowe możliwości, nieustannie rozwijającym swoją wiedzę i umiejętności. Dorobek Doktoranta jest imponujący, składają się na niego realizacje z zakresu architektury krajobrazu, architektury, sztuki i wystawiennictwa. Artysta pracował w wielu krajach prawie na wszystkich kontynentach, sytuował swoje najczęściej interdyscyplinarne projekty w odmiennych przestrzeniach, środowiskach i niezmiennie integrował je z naturalnym krajobrazem. Głównym obszarem zainteresowania Doktoranta są zagadnienia związane ze współistnieniem środowiska naturalnego i stworzonego przez człowieka. W pracy doktorskiej, w działaniach twórczych i opracowaniach teoretycznych często bada i analizuje wpływ interwencji artystycznych i projektowych na doświadczenie krajobrazu. Do najciekawszych projektów Autora, wśród bardzo licznych realizacji będących przykładem interwencji krajobrazowych, należą *Miasto insektów* w Linzu i *Ogród zmysłów* na Sycylii. Pan Juarez to twórca uznany, jego dokonania prezentowane na prestiżowych festiwalach oraz imprezach artystycznych są doceniane i nagradzane. Doktorant jest laureatem wielu międzynarodowych konkursów w dziedzinie architektury, architektury krajobrazu, sztuki i projektowania, tylko w okresie studiów doktoranckich zdobył nagrody i wyróżnienia we Włoszech, w Hiszpanii, Wielkiej Brytanii, Stanach Zjednoczonych, Norwegii, Serbii i Polsce. Wiedzę i doświadczenie wyniesione z działalności twórczej, praktykę badawczą, świadomość celów ideowych i artystycznych oraz rozumienie wieloaspektowości działań projektowych Doktorant wykorzystuje z powodzeniem w pracy dydaktycznej. O jego wyjątkowym zaangażowaniu i aktywności na tym polu, świadczy praca ze studentami oraz badania prowadzone w trakcie studiów doktoranckich we wrocławskiej uczelni. Równoległe z pracą dydaktyczną rozwija działalność naukową poprzez udział w międzynarodowych konferencjach i sympozjach, projektach badawczych. Jest autorem licznych publikacji, a podejmowane przez Pana Juareza tematy świadczą o rozległości jego zainteresowań, o szerokim spektrum zagadnień, którymi się zajmuje, o niezwyklej aktywności jako twórcy i teoretyka. Do

dokonań Doktoranta należy również działalność organizacyjna, aktywny udział w opracowaniu wystaw prezentujących projekty zrealizowane przez studentów oraz dydaktyków. Niewątpliwą zasługą Pana Juareza na tym polu było jego zaangażowanie w działania będące formą pomocy dla Ukrainy organizowane we wrocławskiej uczelni.

Przedstawiona do oceny rozprawa doktorska Pana Ivana Juareza pt. *Krajobrazy Sensoryczne. Zmysły, Doświadczenia i Ekologia Umysłu* to trzystustronicowe opracowanie bogato ilustrowane w pełni odpowiadające podjętemu tematowi. Autor holistycznie ujmując zagadnienie krajobrazu sensorycznego, w sposób wyczerpujący bada je i analizuje, rozpatruje w różnych kontekstach szeroko omawianych w kolejnych częściach dysertacji. Wartością pracy jest jej wielowątkowość i nielinearność, co początkowo dezorientuje i utrudnia lekturę, dopiero poznanie całości pozwala docenić zamysł Autora, zobaczyć rozległość tematu i szczegółowość opisu, konkretną wiedzę i wolną przestrzeń na własne odczucia i refleksje. Jak chce tego Autor, ma ona charakter laboratorium, do którego możemy wejść, rozwijać i praktykować interesujące nas zagadnienia.

Praca stanowi interesujące i wartościowe opracowanie zarówno pod względem merytorycznym, jak i formalnym, świadczy o rozległej wiedzy Doktoranta, o bardzo dobrej znajomości literatury przedmiotu, umiejętności kreowania ważnych problemów badawczych i wieloaspektowej analizy. Prezentowane w rozprawie projekty i dokonania artystyczne są interesujące i wartościowe, mówią nie tylko o możliwościach twórczych Doktoranta, ale także o jego zaangażowaniu w działania związane z kształtowaniem czy doświadczaniem krajobrazu, zdolności do pogłębionej refleksji, o wrażliwości i poglądach bliskich nieantropocentrycznemu humanizmowi. Interesująca jest formalna strona dysertacji, niezwykle bogaty materiał ilustracyjny, czytelne opracowanie graficzne, a przede wszystkim różnorodność form wypowiedzi, liczne cytaty, wywiady i poprawnie zredagowane przypisy oraz bibliografia. Bogaty dorobek twórczy, osiągnięcia dydaktyczne, naukowe i organizacyjne oraz przedstawiona do recenzji rozprawa pt. *Krajobrazy Sensoryczne. Zmysły, Doświadczenia i Ekologia Umysłu* w pełni spełniają wymagania dotyczące doktoratu, sformułowane przepisami art. 186 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Popieram zatem wniosek o nadanie Panu mgr. Ivanowi Juarezowi Bolañosowi stopnia doktora w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuk plastycznych i konserwacji dzieł sztuki.

Ze względu na wybitne osiągnięcia, wysoki poziom działań twórczych, badawczych, dydaktycznych i naukowych oraz organizacyjnych, a także wartość merytoryczną i formalną rozprawy *Krajobrazy Sensoryczne. Zmysły, Doświadczenia i Ekologia Umysłu* składam formalny wniosek o wyróżnienie pracy doktorskiej Pana Ivana Juareza Bolañoso.

Stanisław Włodarczyk